

11. Олійник Ю. Питання інформатизації навчального середовища мистецької освіти / Ю. Олійник // Педагогічні науки: [зб. наук. праць / ред. кол. Барбіна Є. С., Федяєва В. Л. та ін.]. – Вип. 61. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2012. – С. 397–401.
12. Семенюк Є. П. Глобалізація й соціальна роль інформатики / Є. П. Семенюк // Наук.-техн. інформ. Серія 1 : Організація і методика інформаційної роботи. – 2010. № 1. – С. 1-10).

Олейник Ю. И.

*ИНФОРМАЦИОННАЯ КУЛЬТУРА ЛИЧНОСТИ —
АКТУАЛЬНАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА*

В статье рассмотрены особенности современной информационной культуры, ее структуру и характеристики. Освещается ряд вопросов формирования личности в аспекте глобальной информатизации и применения информационно-коммуникационных технологий. Уточнена сущность понятий "информационная культура", "образовательные технологии".

Ключевые слова: "информационные ресурсы", "информатизация", "информационное общество", "информационная культура", "формирование личности".

Oliynyk Yu. I.

PERSONAL INFORMATION CULTURE — CURRENT EDUCATIONAL ISSUES

The article discusses the features of modern information culture, its structure and characteristics. Highlighted a number of issues shaping the creative personality in terms of global information and use of information and communication technologies. The essence of the concepts of "information culture", "educational technology."

Key words: "information resources", "informatization", "information society," media culture, "forming a creative person."

УДК 504:371

Оржаховська А.Г.

***ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ В ЖУРНАЛІ "БІОЛОГІЯ І ХІМІЯ В ШКОЛІ"
ЗА ПЕРІОД 1990-2000РР.***

У статті розглядається роль педагогічної преси в еколого-виховному процесі та залучення школярів до вирішення проблем навколишнього середовища.

Ключові слова: екологічна освіта та виховання, екологічна відповідальність.

Переживаючи ряд численних екологічних катаклізмів, екологічна суспільна свідомість показує себе переважно з антропоцентричного боку. Помітні разючі розходження між нормами екологічної свідомості і справжньою поведінкою людини. Антигуманні мотиви, на жаль, часто переважають над раціональним ставленням до довкілля. Безперечно, що на стан екологічного виховання впливають наукові і громадські організації, державні інституції і церкви, засоби масової інформації і науково-популярні видання. Але основну функцію має відігравати навчання і виховання, зміст і структура яких, навчально-методичні і кадрові можливості недостатньо спроможні екологічно переорієнтувати особистість, ще й тому, що впродовж тривалого історичного періоду різноманітні знання про природу, її взаємозв'язок із суспільством, здоров'ям населення і безпекою розвитку людства не достатньо вивчалися [44, с.11].

Вагомий внесок у вивчення проблем екологічного навчання та виховання внесли багато українських учених та педагогів. Філософський аспект екологічного виховання розглядався у працях М.М. Кисельова [16], В.С. Крисаченка [21], Г.П. Пустовіта [36] та ін. Теоретико-методологічні основи екологічного виховання у школі відображаються в працях В.В. Червонецького [47], С.В. Шмалей [49; 50], Я.В. Полякової [33] та ін.

Метою статті є аналіз проблем представлення екологічного виховання у 90-ті роки минулого століття на сторінках основних педагогічних видань. Нами проаналізовані наукові публікації в журналі "Біологія в школі"(з 1995р."Біологія і хімія в школі") за 90-ті роки ХХ ст. Це видання мало значний наклад і попит як серед науковців, так і серед освітян-практиків.

Ми спробували дослідити динаміку друку статей екологічного напрямку на прикладі журналу "Біологія і хімія в школі" (рис.1).

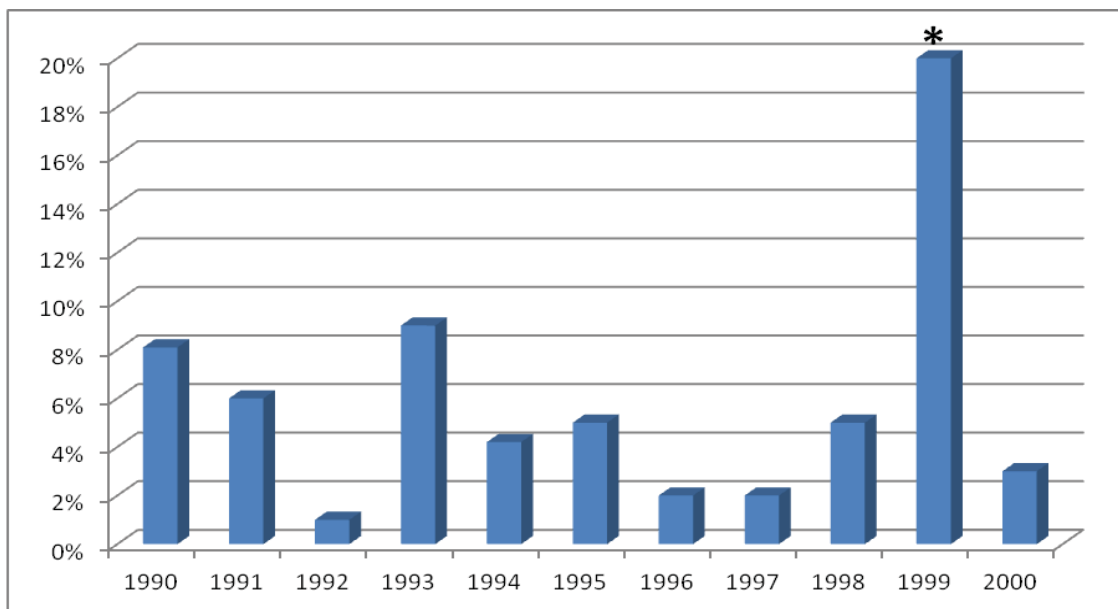

Рис. 1. Кількість статей за досліджуваний період (1990-2000рр.)

Примітка: *- публікація спеціального випуску.

Аналіз даного журналу дозволяє виокремити понад шістьдесят публікацій з питань екологічного виховання. Статті відображали стан розвитку екологічного виховання та впровадження його в освітній процес. Автори розкривали певні теоретичні та методологічні питання, пропонували заходи щодо подальшого розвитку та поліпшення екологічного виховання в країні.

Основними змістовними лініями були навчальна та позанавчальна діяльність: урок, туристсько-краєзнавча робота, екскурсії, суспільно-корисні справи, екологічні місячники та тижні. Програма базувалась на принципах добровільності, особистого орієнтування, системності.

Після ряду екологічних катастроф, науковці зіткнулись з проблемою низького рівня грамотності і обізнаності населення. Рішенням Комітету з питань екології та раціонального використання природних ресурсів Верховної Ради СРСР(1987р.) було прийнято рішення розробити програми екології та залучити їх в освітній процес [24].

На важливість розробки нової програми наголошували В.Є. Соколов та Н.М. Чернова. Вони, вивчаючи проблеми екологічної освіти, дійшли висновку, що сучасний стан викладання її не задовольняє потреби суспільства і не відповідає рівню розвитку науки [40].

Б.М. Миркін та Л.Г. Наумова запропонували проект програми спецкурсу "Екологія". Програма включала наступні розділи:

- Структура та роль екологічної освіти;
- Екосистеми(фактори підтримки рівноваги в екосистемах);
- Популяція (регуляція щільності);
- Динаміка екосистем (Сукцесії. Її основні варіанти.);
- Сільськогосподарські екосистеми;
- Міські та промислові екосистеми;

- Біосфера – глобальна екосистема;
- Охорона природи [27].

Головна мета при апробації даної програми не лише формування системи знань, а й збудження інтересу дітей до вивчення екологічних питань. Тому великого значення набуває проблема мотивації навчання, яку забезпечують вчителі.

"Природа є невичерпним джерелом думки, вона допомагає накопичувати життєві уявлення, необхідні для розвитку розумової активності, розвиває творчі задатки, естетичне ставлення до навколишнього світу. Впливаючи на особистість природа сприяє всебічному, гармонійному формуванню людини" - думка Л. Прокопенко та Т. Міценко. В своїй статті вони наголошували на тому, що основне завдання по підготовці кадрів, спроможних вести природоохоронну роботу в школі, покладалось на педагогічні інститути. Адже екологічне виховання підрастаючого покоління – це завдання кожного вчителя, вихователя, класного керівника не залежно від його фахової підготовки [29; 34].

З метою організації навчально-виховного процесу виникають рекомендації для педагогічних вузів, які б випускали спеціалістів даного напрямку (вчитель еколог, педагог-еколог додаткової освіти, вихователь-еколог дитячих дошкільних закладів), а також інститутам підвищення кваліфікації – створити курси по екологічним проблемам для всіх спеціальностей ("Людина і навколишнє середовище", "Екологія людини", "Взаємодія людини і біосфери" та ін.) [4; 46].

У навчальний процес впроваджуються різноманітні предмети: геохімічна екологія, екологічна хімія, хімічна екологія, фітохімічна екологія, екологічна біохімія, екологічна біологія та ін. Уводяться спецкурси, на меті яких посилити увагу до екологічної освіти та виховання учнів у зв'язку з погіршенням екологічного стану довкілля [19; 30].

Однією з умов реалізації екологічного виховання є творчий підхід педагогічних кадрів у виборі форм, методів та прийомів роботи. Вчителі практикували використання інтегративних уроків. У статті Ю. Колупаєв та О. Єльнікова розглянули міжпредметні зв'язки у викладанні органічної хімії та еколого-біологічних дисциплін на основі досвіду роботи у спеціалізованих класах хіміко-біологічного профілю.

На думку авторів, екологізація курсу органічної хімії має ґрунтуватися не тільки на включення до курсу екотоксикологічних відомостей про основні органічні сполуки та досягнення технологічної науки у створення маловідходних технологій, а й на вивченні взаємодії речовин у живій природі, що дає змогу біосфері розвиватися і не потрапити в еволюційну безвихідь [19; 45].

У шкільній практиці особлива роль відводилась організації та проведенню нетрадиційних узагальнюючих занять. За пропозицією І. Суравегіної основними ідеями у підготовці були:

- Переорієнтація процесу навчання на формування нового мислення, що базується на розумінні унікальності людини;
- Формування на науковій основі у необхідності збереження різновиду живих істот;
- Орієнтація вчителя на виховання особистості, розвиток інтелекту і залучення учнів до активної творчої діяльності;
- Різноманітні зв'язки людини з природою передбачають інтеграцію навчальних дисциплін, використання різностороннього підходу до змісту узагальнюючих занять [37; 41].

Традиційна система освіти 90-х передбачала розрізнене навчання по предметах і полягала у використанні репродуктивних форм навчання, які направлені на засвоєння навчального матеріалу і його відтворення. Вміння шукати рішення, діяти майже не вивчалось і тому, почали активний пошук шляхів виходу з даної ситуації. Екологічне навчання на очах стає міждисциплінарним, створюються програми інтегрованих курсів, розробляються нові інтерактивні методи навчання (рольові ігри, імітаційне моделювання) [3; 13; 14].

Питання ролі дидактичної гри цікавило О.Пруцакову, яка в результаті дослідження з'ясувала, що педагоги недостатньо використовують ресурси ігрової діяльності з метою виховання рис екологічної культури. Поряд зі стандартними екологічними іграми, що впливають в основному на підвищення рівня знань учнів, вона пропонує впровадити ігри, які торкатимуться мотиваційної сфери та найголовнішого критерію – природоохоронної діяльності. Екологічні ігри "Хто Я?", "Казино", "Симпатичні істоти", "Телеграма", "Відходи", "Я - Земля" спрямовані на формування основних компонентів екологічної культури – базового рівня знань та мислення, свідомості та ціннісних орієнтацій охорони навколишнього середовища [35].

З метою систематичного моніторингу екологічного виховання Н. Пустовіт та О.Краснобай пропонують спеціальну стандартизовану методику:

1. Вимірювання рівне екологічних знань за допомогою тестувань (тести відповідно до стандартів змісту освіти);
2. Часткове дослідження стану емоційно-ціннісного, нормативного та діяльнісного компонентів екологічної культури учнів за допомогою анонімного тестування (анкетування проводиться старшокласниками, батьками або представниками громадськості);
3. Комплексне дослідження стану розвитку всіх компонентів екологічної культури школярів за допомогою спостережень:
 - Учителів – на заняттях із застосуванням інтерактивних методів навчання;
 - Учителів – під час екскурсій у природу;
 - Класних керівників – за поведінкою учнів у приміщенні школи та у дворі;
 - Класних керівників – за практичною екологічною діяльністю у школі та позашкільних закладах.
4. Інформаційно-документальні дані(відгуки, характеристики) про екологічну діяльність школярів у позашкільних закладах, екологічних центрах, об'єднаннях [38].

Автори довели, що школярі не усвідомлюють необхідності комплексного підходу до розв'язування екологічних проблем і їм притаманний певний оптимізм в оцінці подолання екологічної кризи.

Головною умовою, на думку В. Якиляшека, успішного проведення екологічного виховання на основі взаємодії класної і позакласної роботи є шкільний еколого-біологічний комплекс[51, с.25-27]. Він зазначає, що велику роль шкільних екологічних клубів, де учні збираються для поглиблення та розширення своїх інтересів; екскурсій, де вивчались проблеми довкілля, вони мали пізнавальний характер і спрямовані на поглиблення знань, практичних умінь і навичок учнів [6; 9; 23; 51].

У формуванні цілісної системи природничо-наукових знань школярів є змістовні комплексні екскурсії в природу. До їх організації та проведенні могли приймати участь вчителі біології, географії, фізики та хімії. Метою проведення екскурсій є розвиток, конкретизація екологічних знань учнів, формування у них впевненості у необхідності охорони навколишнього середовища. Об'єктами екскурсій, які мали дослідницький характер, стали рекреаційні біогеоценози, ділянки природного середовища, які використовують люди для відпочинку, пришкільні ділянки, сільськогосподарські угіддя, ботанічні сади, парки. Перевага їх полягає у тому, що ця форма роботи сприяє підвищенню рівня знань учнів ; вони мають змогу сприймати явища і об'єкти в природному вигляді. Під час екскурсій використовуються міжпредметні зв'язки з географією, літературою, малюванням [5; 7; 8; 12; 15; 31; 32; 39].

Позитивним досвідом в екологічному вихованні ділиться вчитель біології Г.Сухотіна. Вона розповідає про екологічний патруль, який діє на території школи. Основним завданням якого є вимикати світло там, де воно не потрібне, закривати крани, де не раціонально використовуються водні ресурси, прибирати розкиданий папір та хліб. Результати роботи

висвітлювались у шкільній стінгазеті. Екологічне патрулювання стає нормою шкільного життя, формує у школярів відповідальне ставлення до природних дарів [42].

На заняттях в освітніх закладах учні пізнають у загальних рисах проблеми екології. Частіше всього даний матеріал сприймається опосередковано, формально, не торкаючи почуття. Саме через це педагоги звернулись до сценічної форми подачі матеріалу, намагаючись привернути увагу до проблем екології і показати значення кожного учня в вирішенні екологічної ситуації. Так, в організації свята "День птахів", було залучено понад 5 млн. школярів. Протягом року обов'язком кожного було виготовлення шпаківень і годівниць [2, с.72]. На розвиток пізнавального інтересу, поглиблення знань про рослини, їх походження і значення в природі, збереження народних традицій пропонувались заходи "Вінець природи", "Лісові Робінзони", "Щедрі дари природи" [11; 17; 20; 24; 26; 28; 43;47].

У періодичній пресі поряд із вітчизняними доробками використовувався досвід високорозвинутих країн. Так, М. Аспергис писав, що у Бельгії концепція навчального плану з біології, у середніх школах і педагогічних інститутах, полягає в тому, що кожен учень повинен отримати певний обсяг знань про мету, методи та результати науки, зрозуміти, що собою являє дана наука.

Для досягнення цієї мети у вивченні предмета треба звертати увагу на проведення наукових експериментів, вивчення спеціальної літератури, розвитку вміння чітко і лаконічно висловлювати свої думки. В цілому вивчення біологічної науки повинно сприяти розумінню біологічних законів, зв'язків, сутності методів, розробці експерименту та вміння пояснити його результати [1; 10].

У дослідженні О. Лисової розкрито систему екологічного виховання у Франції. На думку французьких педагогів, викладання повинно базуватись на краєзнавчій основі, це сприяє виробленню у молоді почуття гордості за свою країну, повага до інших регіонів і народів. Учні вивчають природничо-наукові поняття про рослинний і тваринний світ, про взаємозалежність живих організмів в оточуючих їх екосистемах, як природних, так і штучних, про взаємовплив людини і природи, про основні ресурси – воду, повітря, ґрунт [25].

Передовий досвід наших співвітчизників у галузі екологічного виховання дозволяє виявити найбільш вдалі підходи, форми та методи у вихованні підростаючого покоління засобами природи, врахувати недоліки для запобігання їхнього повторення у сучасній системі виховання. Проаналізувавши статті даного журналу, ми дійшли висновку, що найактивніше впроваджувалось екологічне виховання в позашкільних закладах освіти. Ми можемо спостерігати різновид форм проведення: екологічні табори та екологічні стежки, прес-конференції та екологічні патрулі, екологічні клуби – дають можливість розвиватись в природі і бачити її проблеми наочно. Проводилась туристсько-краєзнавча робота, екскурсії, суспільно-корисні справи, екологічні місячники та тижні. Вдало поєднуючи ці компоненти освіти і виховання, ми можемо виростити екологічно грамотне покоління. Адже, підвищення рівня екологічної освіченості суспільства в цілому може змінити поведінку кожного громадянина.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аспергис М. Изучение биологии в средних школах Бельгии / М. Аспергис // Биология в школе. – 1991. – №2. – С. 58-60.
2. Бабушкин Г.М. О празднике "День птиц" / Г.М. Бабушкин // Биология в школе. – 1990. – №2. – С. 72.
3. Баранова О. Питання охорони природи на уроках хімії / О. Баранова // Біологія і хімія в школі. – 1997. - №2. –С. 28-29.
4. Буринська Н. Екологічна складова у змісті шкільної хімічної освіти / Н. Буринська // Біологія і хімія в школі. – 1998. – №1. –С. 18-20.
5. Василевская С.Д. Экскурсии на сельскохозяйственную выставку / С.Д. Василевская // Биология в школе. – 1990. – №2. – С. 43-45.
6. Вербицкий В. Еколого-натуралістична діяльність позашкільних закладів: шляхи розвитку / В. Вербицкий // Біологія і хімія в школі. – 1998. – №1. –С. 23-24.

7. Вікирчак О. Використання місцевого матеріалу на уроках біології / О. Вікирчак // Біологія і хімія в школі. – 2000. – №3. – С. 38.
8. Вікирчак О. Екологічні експедиції школярів / О. Вікирчак // Біологія і хімія в школі. – 1999. – №6. – С. 40-41.
9. Воронюк М. Екологічне виховання учнів засобами "глибинної екології" / М. Воронюк // Біологія і хімія в школі. – 1999. – №6. – С. 15-17.
10. Гірний О., Шиян Р. З чого починати екологічну освіту / О. Гірний, Р. Шиян // Біологія і хімія в школі. – 2000. – №3. – С. 37-38.
11. Жирська Г., Похила Л., Міщук Н., Гладюк Т. Сценарій свята "Вінець природі" / Г. Жирська, Л. Похила, Н. Міщук, Т. Гладюк // Біологія і хімія в школі. – 1998. – №2. – С. 25-29.
12. Заровный Г.М. Экологический отдел школьного учебно-опытного участка / Г.М. Заровный // Биология в школе. – 1991. – №1. – С. 57-60.
13. Захарченко Г.Г. Сюжетно-ролевая игра при изучении основ экологии (X класс) / Г.Г. Захарченко // Биология в школе. – 1990. – №3. – С. 35-37.
14. Кавтарадзе Д.Н. Имитационные игры в экологическом образовании / Д.Н. Кавтарадзе // Биология в школе. – 1990. – №3. – С. 32-37.
15. Калугин А.И. Экскурсия по изучению грибов / А.И. Калугин // Биология в школе. – 1991. – №4. – С. 47-48.
16. Киселев Н.Н. Мирозрение и экология / Николай Николаевич Киселев. – К.: Наукова думка, 1999. – 130 с.
17. Ковальчук Л. Гра, присвячена дню зустрічі птахів / Л. Ковальчук // Біологія і хімія в школі. – 2000. – №1. – С. 37-39.
18. Коденко Я. Формування особистості учня засобами екології / Я. Коденко // Біологія і хімія в школі. – 1999. – №6. – С. 7-11.
19. Колупаев Ю., Єльнікова О. Курс органічної хімії: зв'язок з біологією та екологією / Ю.Колупаєв, О.Єльнікова // Біологія і хімія в школі. – 1997. – №1. – С. 14-16.
20. Коцюба В. На еколого-природознавчих стежках / В. Коцюба // Біологія і хімія в школі. – 1998. – №4. – С.15.
21. Крисаченко В.С. Екологія. Культура. Політика : концептуальні засади сучасного розвитку / В.С. Крисаченко, М.І. Хилько. – К. : Знання, 2001. – 481 с.
22. Кузнецов Л.А., Макаренко О.В. Проблемы экологии и образования / Л.А.Кузнецов, О.В. Макаренко // Биология в школе. – 1990. – №5. – С. 70-71.
23. Левчук Н. Формування позитивної мотивації старшокласників до вивчення екологічних проблем / Н. Левчук // Біологія і хімія в школі. – 1998. – №1. – С. 21-23.
24. Ліпінська Н. Свято "Щедрі дари природи" / Н. Ліпінська // Біологія і хімія в школі. – 2000. – №4. – С. 30-31.
25. Лысова Е.Б. Изучение экологии в школах Франции / Е.Б. Лысова // Биология в школе. – 1991. – №3. – С. 52-54.
26. Мазо В.Б., Парменова Л.М. Школьный вечер "Лесные Робинзоны" / В.Б. Мазо, Л.М. Парменова // Биология в школе. – 1991. – №3. – С. 60-63.
27. Миркин Б.М., Наумова Л.Г. Нужен специальный курс "Экология" / Б.М.Миркин, Л.Г. Наумова // Биология в школе. – 1991. – №6. – С. 28-31.
28. Миркин Б.М., Наумова Л.Г. Экологический вечер "Польза и вред сорных растений" / Б.М.Миркин, Л.Г. Наумова // Биология в школе. – 1991. – №2. – С. 63-65.
29. Мітрясова О. Активізація екологічної освіти студентів / О. Мітрясова // Біологія і хімія в школі. – 1998. – №3. – С. 32-33.
30. Мітрясова О. Термінологічні проблеми хімічної екології / О. Мітрясова // Біологія і хімія в школі. – 1999. – №6. – С. 28-29.
31. Назаренко Н. Дизайн шкільної садиби / Н. Назаренко // Біологія і хімія в школі. – 1998. – №2. – с. 42.
32. Погаевская А.С. Комплексные экскурсии по изучению рекреационных биогеоценозов / А.С. Погаевская // Биология в школе. – 1990. – №3. – С. 48-50.
33. Полякова Я.В. Використання національних традицій природокористування в екологічній освіті Великої Британії / Яна Вікторівна Полякова. – Донецьк : БСГ, – 2001. – 112 с.
34. Прокопенко Л., Міценко Т. Підготовка майбутніх учителів до природоохоронної роботи з учнями / Л. Прокопенко, Т. Міценко // Біологія і хімія в школі. – 1997. – №1. – С. 33-34.

35. Пруцакова О. Дидактичні ігри в екологічному вихованні учнів / О.Пруцакова // Біологія і хімія в школі. – 2000. – №6. – С. 37-39.
36. Пустовіт Г.П. Філософсько-культурологічний аспект у екологічній освіті / Григорій Петрович Пустовіт // Шлях освіти. – 2002. – № 3. – С. 2 – 7.
37. Пустовіт Г. Європейський досвід неформальної екологічної освіти / Г. Пустовіт // Біологія і хімія в школі. – 2000. – №2. –С. 28-30.
38. Пустовіт Н., Краснобай О. Дослідження екологічної культури школярів / Н. Пустовіт, О. Краснобай // Біологія і хімія в школі. – 2000. – №4. – С. 36-40.
39. Росстальна С. Структура і методика ботанічної екскурсії / С. Росстальна // Біологія і хімія в школі. – 2000. – №3. – С. 15-18.
40. Соколов В.Е., Чернова Н.М. Экологическому воспитанию – глубокую научную основу / В.Е.Соколов, Н.М.Чернова // Биология в школе. – 1991. - №3. – С. 24-28.
41. Суравегина И.Т. Четыре занятия об экологической опасности на планете / И.Т. Суравегина // Биология в школе. – 1991. – №4. – С. 29-33.
42. Сухотіна Г. Экологический патруль в школе / Г.Сухотіна // Биология в школе. – 1991. – №3. – С. 64-65.
43. Трафимова Г.В., Трафимов С.А. Слово о зеленом друге (материал для проведения школьного праздника) / Г.В. Трафимова, С.А. Трафимов // Биология в школе. – 1991. – №1. – С. 60-63.
44. Філіпчук Г.Ф. "Екологічна освіта та ідеологія національного буття" / Г.Ф. Філіпчук //Екологічний вісник. – 2002. – №5-6. – С. 10-11.
45. Фруктова Я. Про можливості природничої профілізації навчання / Я. Фруктова // Біологія і хімія в школі. – 2000. – №3. –С. 41-44.
46. Червонецкий В.В. Экологическое образование в школах развитых стран мира. – М.: Экология и образование, 1992. – 96 с.
47. Червонецкий В.В. Проблемы подготовки учителя к осуществлению экологического образования учащихся / В.В.Червонецкий // Биология в школе. – 1990. – №5. – С. 50-53.
48. Шилов М.П. Не сжигайте листву / М.П. Шилов // Биология в школе. – 1991. – №4. – С. 69-70.
49. Шмалей С.В. Система екологічної освіти в загальноосвітній школі в процесі вивчення предметів природничо-наукового циклу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук. – К., 2005. – 44 с.
50. Шмалей С.В. Екологія людини як предмет освіти / С.В. Шмалей // Біологія і хімія в школі. – 1998. – №2. – С. 10-11.
51. Якиляшек В. Интегративный підхід до екологічної освіти в школі / В. Якиляшек // Біологія і хімія в школі. – 1998. – №4. – С. 25-27.

Оржаховская А.Г.

ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ЖУРНАЛЕ "БИОЛОГИЯ И ХИМИЯ В ШКОЛЕ" ЗА ПЕРИОД 1990-2000ГГ.

В статье рассматривается роль педагогической прессы в эколого-воспитательном процессе и привлечение школьников к решению проблем окружающей среды.

Ключевые слова: экологическое образование и воспитание, экологическая ответственность.

Orzhahovska A.G.

ECOLOGICAL EDUCATION IS IN A MAGAZINE "BIOLOGY AND CHEMISTRY AT SCHOOL" FOR PERIOD OF 1990-2000.

The article examines the role of media in teaching environmental education process and involving students in solving environmental problems.

Key words: environmental education, environmental responsibility.